

Хукуқий демократик давлат, фуқаролик жамияти куриш — Ўзбекистон Республикасининг туб мақсадидир. Бундай давлат ва жамиятда мътириф дунёга хос инсон ва фуқароларниң асосий хукуклиари, эркинликлари таъминланган, уларнинг бурчлари конунгий белгилаб кўйилган бўлади. Асосий Конунигиз — Ўзбекистон Республикасининг Конституциясида бу хукуқ ва бурчлар қатъий кафолатланган. Ўнда «Фуқароларниң Конституцияси ва қонунларда мустаҳкамлаб кўйилган хукуқ ва эркинликлари дахсласизdir, улардан суд қарорисиз маҳрум этишига ёки уларни чеклаб кўйишга ҳеч ким ҳакли эмас», деб алоҳида таъкидланади.

Келинг, Конституциясида кафолатланган ўз хукуқ ва эркинликларимизни, бурчларимизни яна бир ёдга олайлик. Улар ўта лўнда ҳолда кўйидагилардан иборат:

ХУКУҚ ВА ЭРКИНЛИКЛАР

- Яшаш хукуқи;
- эркинлик ва шахсий дахсласизлик хукуқи;
- шаън ва обрўга тажовузлардан, шахсий ҳаётiga аралашишдан ҳимояланиши ва турар ҳаёт дахсласизлиги хукуқи;
- мамлакат ҳудудида бир жойдан иккинчи жойга кўчиш, Республикага келиши ва ундан чиқириш кетиши хукуқи;
- фикрлаш, сўз ва эътиқод эркинлиги хукуқи;
- виждан эркинлиги хукуқи;
- ҳамият ва давлат ишларини бошқаришда бевосита ҳамда ўз вакиллари орқали иштирок этиши хукуқи;
- ижтимоий фаоллик хукуқи;
- қасаба ўюшмалар, сийесий партиялар ва бошқарқа жамоат бирлашмаларига ўюшиш, оммавий ҳаракатларда иштирок этиши хукуқи;
- давлат идоралари, ҳаҷр вакилларига ариза, тақлиф ва шикоятлар билан мурожаат қилиши хукуқи;
- мулкдор бўлиши хукуқи;
- меҳнат қилиш, эркин касб танлаш, иш-сизлиидан ҳимояланиши хукуқи;
- дам олиш хукуқи;
- ижтимоий таъминот олиш хукуқи;
- малакали тиббий ҳизматдан фойдаланиши хукуқи;
- билим олиш хукуқи;
- илмий ва техникавий иход эркинлиги, маданият иотукларидан фойдаланиши хукуқи.

БУРЧЛАР

- Конституция ва қонунларга риоя этиши, бошқа фуқаролар хукуклари, эркинликлари, шаъни ва қадр-кимматини ҳурмат қилиши;
- тарихий, маънавий ва маданий меросни аризалиб арасиши;
- атроф-муҳитга эътиёткорлик муносабатда бўлиши;
- солиқ ва маҳаллий йигимларни тўлаш; республикани ҳимоя қилиши, ҳарбий ёки мулкоби ҳизматни ўтаси;

Фуқароларнинг ўз хукуқ ва эркинликлари, бурчларни билишлари, уларга онгли муносабатда бўлишлари демократик хукуқий давлат куришининг асосий шартларидан бироридир. Шунинг учун биз шахримиздаги турли ижтимоий табакаларга мансуб ҳар хил касб, хунар ва ихтисосликлар эгалари бўлмиш бир гурух фуқароларга иккита:

1. «Ўзингизнинг Конституциясида кафолатланган ҳимоя хукуқ ва эркинликларигизни биласиз?»;

2. «Конституциясида кўрсатилган қандай бурчларингиз бор?» деган сабол билан мурожаат қилинади. Кўйида уларнинг жавоблари лўнда ҳолда келтирилмоқда:

◆ Рустам Низомов, 28 ёнда, курувчи:

— Мехнат килиш, давлат ижтимоий ҳимоясида бўлиш хукукли. Ватанини ҳимоя қилиш, бошқалар ҳаётiga зиён-захмат этказмаслини асосий фуқаролик бурчларимизни бўлди.

◆ Мавжуда Холматова, 33 ёнда, уй бекаси:

— Конституцияни тўлалигича ўйбай чиқмаган бўлса, шундай айтишим мумкин, сўз эркинлиги, яшаш, лозим бўлган пайдатда сабод шуклини кутишнинг асосий фуқаролик бурчларимизни бўлди.

◆ Иброҳим Султонов, 33 ёнда, собиқ спорти:

— Ватанини севиши, Конституциясида амал қилишни мумкин. Мамлакатимизнинг раёнлари учун астайдил мөнгиста қилиб, яшаш бурчимиздир. Зеро, ҳар ол мөнгиста қилиб яшаган кишиларнинг ҳаёт фаронов бўлди.

◆ Муниса Яхъева, 41 ёнда, «Ўзбеккишлек» корхонаси тиббий-санитария кисми бош шифокор ўринбосари:

— Ҳар бир инсон малакали тиббий ҳизматдан фойдаланиши хукуклига эта.

Барча фуқаролар ҳам тиббий мусассаларидан (мальум истинсолардан ташки) бепул тиббий ёрдам олиш хукукуга эга.

◆ Нина Гусекова, 62 ёнда, Юнусобод даҳаси, 7-мавзе, 43-йўл, 36-хонадонда истиқомат қиувлечи пенсионер:

— Мехнатта лайқатлизилар ва ёлғиз кексаларнинг давлат ҳимоясида бўлиши кафолатланган. Асосий фуқаролик бурчларимиз сабод шуклини кутиши билди.

◆ Раъно Ҳикматова, 46 ёнда, Йўлдош Охунбоев номли тиббий билим юртнинг француз тиббий ўқитувчиси:

— Ҳар ким фикрлаш, сўз ва эътиқод эркинлиги хукукига эга.

Мен талабалар, айнан кишиларни эркин фикрлаш, ҳаётда пок, ҳалол бўлишига давлат этаман. Уларни димиш бошқарма кишиларнинг хукукларини, қадр-кимматини ҳурмат қилиши, бирорларнинг дилини оғримаслика ўргатаман. Ҳадислар ва ўтмишнинг буюк наимоянларни мисолида тарбиятни ўтказиб, барча инсонлар тенг хукукли эканлиги, ўзаро ахил ва бахадорлик бўлишига чакириши асосий бурчларидан деб биламан.

◆ Мирза Абдуллаев, 34 ёнда, Тошкент шаҳариниң ишлар бошқармаси ходими:

— Конституциянида ҳар ким ўз обрўсига тажовузлардан, ҳаётiga сунъатлардан ҳимояланиши хукуклига эга. Ҳар ким ўз фикрлаш, ҳаётiga тажовузлардан, ҳаётiga сунъатлардан ҳимояланиши хукуклига эга.

◆ Умидда Абдуназарова, 19 ёнда, Тошкент давлат жаҳон тиллари университети таржимида фарқийтингизнинг 3-курс талабаси:

— Конституциянида ҳар ким ўз обрўсига тажовузлардан, ҳаётiga сунъатлардан ҳимояланиши хукуклига эга.

Барор кишиларнинг ўз хукуклари, эркинликлари, бурчларини тўлиқ бимасликлари ўйлантармай колмайди. Ахир, фуқаро мулкдор, хусусий мулк газаси бўлиши хукукуга эга эканлиги, мулика газаси бўлиши хукукуга эга эканлиги, шунингдек, инглиздаги ҳар кимни кутишиб, яшаш, лозим бўлган пайдатда сабод шуклини кутиши билди.

Саволларнинг тарафидан ўз хукуклари, эркинликлари, бурчларини тўлиқ бимасликлари ўйлантармай колмайди. Ахир, фуқаро мулкдор, хусусий мулк газаси бўлиши хукукуга эга эканлиги, мулика газаси бўлиши хукукуга эга эканлиги, шунингдек, инглиздаги ҳар кимни кутишиб, яшаш, лозим бўлган пайдатда сабод шуклини кутиши билди.

Саволларнинг тарафидан ўз хукуклари, эркинликлари, бурчларини тўлиқ бимасликлари ўйлантармай колмайди. Ахир, фуқаро мулкдор, хусусий мулк газаси бўлиши хукукуга эга эканлиги, мулика газаси бўлиши хукукуга эга эканлиги, шунингдек, инглиздаги ҳар кимни кутишиб, яшаш, лозим бўлган пайдатда сабод шуклини кутиши билди.

Саволларнинг тарафидан ўз хукуклари, эркинликлари, бурчларини тўлиқ бимасликлари ўйлантармай колмайди. Ахир, фуқаро мулкдор, хусусий мулк газаси бўлиши хукукуга эга эканлиги, мулика газаси бўлиши хукукуга эга эканлиги, шунингдек, инглиздаги ҳар кимни кутишиб, яшаш, лозим бўлган пайдатда сабод шуклини кутиши билди.

Саволларнинг тарафидан ўз хукуклари, эркинликлари, бурчларини тўлиқ бимасликлари ўйлантармай колмайди. Ахир, фуқаро мулкдор, хусусий мулк газаси бўлиши хукукуга эга эканлиги, мулика газаси бўлиши хукукуга эга эканлиги, шунингдек, инглиздаги ҳар кимни кутишиб, яшаш, лозим бўлган пайдатда сабод шуклини кутиши билди.

Саволларнинг тарафидан ўз хукуклари, эркинликлари, бурчларини тўлиқ бимасликлари ўйлантармай колмайди. Ахир, фуқаро мулкдор, хусусий мулк газаси бўлиши хукукуга эга эканлиги, мулика газаси бўлиши хукукуга эга эканлиги, шунингдек, инглиздаги ҳар кимни кутишиб, яшаш, лозим бўлган пайдатда сабод шуклини кутиши билди.

Саволларнинг тарафидан ўз хукуклари, эркинликлари, бурчларини тўлиқ бимасликлари ўйлантармай колмайди. Ахир, фуқаро мулкдор, хусусий мулк газаси бўлиши хукукуга эга эканлиги, мулика газаси бўлиши хукукуга эга эканлиги, шунингдек, инглиздаги ҳар кимни кутишиб, яшаш, лозим бўлган пайдатда сабод шуклини кутиши билди.

Саволларнинг тарафидан ўз хукуклари, эркинликлари, бурчларини тўлиқ бимасликлари ўйлантармай колмайди. Ахир, фуқаро мулкдор, хусусий мулк газаси бўлиши хукукуга эга эканлиги, мулика газаси бўлиши хукукуга эга эканлиги, шунингдек, инглиздаги ҳар кимни кутишиб, яшаш, лозим бўлган пайдатда сабод шуклини кутиши билди.

Саволларнинг тарафидан ўз хукуклари, эркинликлари, бурчларини тўлиқ бимасликлари ўйлантармай колмайди. Ахир, фуқаро мулкдор, хусусий мулк газаси бўлиши хукукуга эга эканлиги, мулика газаси бўлиши хукукуга эга эканлиги, шунингдек, инглиздаги ҳар кимни кутишиб, яшаш, лозим бўлган пайдатда сабод шуклини кутиши билди.

Саволларнинг тарафидан ўз хукуклари, эркинликлари, бурчларини тўлиқ бимасликлари ўйлантармай колмайди. Ахир, фуқаро мулкдор, хусусий мулк газаси бўлиши хукукуга эга эканлиги, мулика газаси бўлиши хукукуга эга эканлиги, шунингдек, инглиздаги ҳар кимни кутишиб, яшаш, лозим бўлган пайдатда сабод шуклини кутиши билди.

Саволларнинг тарафидан ўз хукуклари, эркинликлари, бурчларини тўлиқ бимасликлари ўйлантармай колмайди. Ахир, фуқаро мулкдор, хусусий мулк газаси бўлиши хукукуга эга эканлиги, мулика газаси бўлиши хукукуга эга эканлиги, шунингдек, инглиздаги ҳар кимни кутишиб, яшаш, лозим бўлган пайдатда сабод шуклини кутиши билди.

Саволларнинг тарафидан ўз хукуклари, эркинликлари, бурчларини тўлиқ бимасликлари ўйлантармай колмайди. Ахир, фуқаро мулкдор, хусусий мулк газаси бўлиши хукукуга эга эканлиги, мулика газаси бўлиши хукукуга эга эканлиги, шунингдек, инглиздаги ҳар кимни кутишиб, яшаш, лозим бўлган пайдатда сабод шуклини кутиши билди.

Саволларнинг тарафидан ўз хукуклари, эркинликлари, бурчларини тўлиқ бимасликлари ўйлантармай колмайди. Ахир, фуқаро мулкдор, хусусий мулк газаси бўлиши хукукуга эга эканлиги, мулика газаси бўлиши хукукуга эга эканлиги, шунингдек, инглиздаги ҳар кимни кутишиб, яшаш, лозим бўлган пайдатда сабод шуклини кутиши билди.

Саволларнинг тарафидан ўз хукуклари, эркинликлари, бурчларини тўлиқ бимасликлари ўйлантармай колмайди. Ахир, фуқаро мулкдор, хусусий мулк газаси бўлиши хукукуга эга эканлиги, мулика газаси бўлиши хукукуга эга эканлиги, шунингдек, инглиздаги ҳар кимни кутишиб, яшаш, лозим бўлган пайдатда сабод шуклини кутиши билди.

Саволларнинг тарафидан ўз хукуклари, эркинликлари, бурчларини тўлиқ бимасликлари ўйлантармай колмайди. Ахир, фуқаро мулкдор, хусусий мулк газаси бўлиши хукукуга эга эканлиги, мулика газаси бўлиши хукукуга эга эканлиги, шунингдек, инглиздаги ҳар кимни кутишиб, яшаш, лозим бўлган пайдатда сабод шуклини кутиши билди.

Саволларнинг тарафидан ўз хукуклари, эркинликлари, бурчларини тўлиқ бимасликлари ўйлантармай колмайди. Ахир, фуқаро мулкдор, хусусий мулк газаси бўлиши хукукуга эга эканлиги, мулика газаси бўлиши хукукуга эга эканлиги, шунингдек, инглиздаги ҳар кимни кутишиб, яшаш, лозим бўлган пайдатда сабод шуклини кутиши билди.

Саволларнинг тарафидан ўз хукуклари, эркинликлари, бурчларини тўлиқ бимасликлари ўйлантармай колмайди. Ахир, фуқаро мулкдор, хусусий мулк газаси бўлиши хукукуга эга эканлиги, мулика газаси бўлиши хукукуга эга эканлиги, шунингдек, инглиздаги ҳар кимни кутишиб, яшаш, лозим бўлган пайдатда сабод шуклини кутиши билди.

Саволларнинг тарафидан ўз хукуклари, эркинликлари, бурчларини тўлиқ бимасликлари ўйлантармай колмайди. Ахир, фуқаро мулкдор, хусусий мулк газаси бўлиши хукукуга эга эканлиги, мулика газаси бўлиши хукукуга эга эканлиги, шунингдек, инглиздаги ҳар кимни кутишиб, яшаш, лозим бўлган пайдатда сабод шуклини кутиши билди.

Саволларнинг тарафидан ўз хукуклари, эркинликлари, бурчларини тўлиқ бимасликлари ўйлантармай колмайди. Ахир, фуқаро мулкдор, хусусий мулк газаси бўлиши хукукуга эга эканлиги, мулика газаси бўлиши хукукуга эга эканлиги, шунингдек, инглиздаги ҳар кимни кутишиб, яшаш, лозим бўлган пайдатда сабод шуклини кутиши билди.

Юрт тупроғи қанчалар мұғытабар-лигини озғина білсе ҳам мусофир бүлгандан сұрамок жоиз, одам ким-лигини эса билиш бобида бир нақт бор:

«Бирниң күриш фикр кил, бирниң күриш шурқ кил!»

Айтишларича, келишган, хүшсүрөттегі бейшұндар қылышлары билан ном чи-кара бошлабди. Үни бир күрганлар, бир пінәле чой устида сұхбат курсам деб ният килар экан. Бир бора сұхбатта бүлгандар еса үндап бир чакирим нари юришар экан...

Күнлардан бир куни бир оқсокол үйгит болып айтуынан көлібиді. Үнін ки-ликтаридан, бад сүзләриден оғоғ бүл-ған оқсокол ачинши, бор қайлағы:

— Илдизлінгін унтуғысан-да, бұтам. «Шаһар тұла мінг қиши, ким билан ким-лигін иши» дейділар. Шунчы яхши одам-дар түріп, күриш-күриш түртті ах-лоқсизни топысынан...

Ийгита чолинген сұзлары наштардек ботиди. Биге болплаб сұмқын бүліп-дін, сақшат балық түрған күзларига қараб, шахидан тушиби.

— Ҳамма мени танисин дейман, — дебди у, — ҳамманин хұрматига сазовор бүлішни истайман...

— Барчаны күркітиб, одам зотига ис-нод келтириб бүнга зришмочимисан?

— дебди бор баш чайқаб, — Қані мен билан юр-чи...

Ийгит чол болып күндеңдін үйледі. Күндеңдін үйледі. Құлғына даваларда бүлібиді. Шунда Ийгиттің юраги тақа-пұка бүлар-кан. Лекін оқсокол қар гал:

— Бу Ийгит ким, үйлінгиз? Нечук эр-гаштириб юрыбіз? — деб сұрашарқан. Шунда Ийгиттің юраги тақа-пұка бүлар-кан. — Ол жаңа күндеңдін үйледі. Донишаңдардың Мавлон Маҳбубинің фарзанды, — дер экан. Шунда даврада-ғылар:

— Э, жуда табаррук одамнинг үғли эканыз. Қані, қані, тұрағ үтінг, — деб иззат-икром кишишар экан.

— Құрдингі, — дебди оқсокол. — Ил-дизнін үнтибасанда, деганимда ота-нинг киммегін, ким бүлганин, эл-юртта беадад яхшиліклар күлганин на-зарда туттан адым. Отанға мұносиб фар-занд бүлгін.

Шундан кейін Ийгит тазаррулар қи-либ, отаси сингари аллома бүліп етиш-

ган, юрт учун фидой бүлгана экан... Илдиз бакувват бўлса дарахта аспа-зарар етмайди. Кессалар қайта ўсоверади. Худди шундай бизнинг маънавияти-ми ҳам кудратли ўқ илдизга ғажак, бу илдизнин азamat томирлари ҳалкимиз-орагига бориб тулашган...

Нече яз ийлаб ер остида ёттан Аф-росиб, Терміс сингари қадимий шахар-ларни археологлар қазиб очишишда, бар-жайт барғомиги тишилади. Усталарга, мөмъяларга тақсилар ўқиди. Кече-

Мұнисабат

ИЛДИЗЛАР

терилгандек турган гиштлар, үчмаган бүйілілар, кошинлар, нақшлар ҳалкимизни-нг қанчалар ўлмас ҳунар сохнблари бү-лишгандан далалот беради. Балки устаз-далар келажак автоларда етиш қанчалар мушкүлігінін аңглаб ахтиёт қорала-рини күргандыр?

Үтган күн — тарих, әртәнгі күн — оп-поқ сағифа. Бу сағифалар, иншооллох, беш ийлар берін ахойбіл зағарлар би-лан түлиб келмоқда:

— Илдизлінгін унтуғысан-да, бұтам. «Шаһар тұла мінг қиши, ким билан ким-лигін иши» дейділар. Шунчы яхши одам-дар түріп, күриш-күриш түртті ах-лоқсизни топысынан...

— Барчаны күркітиб, одам зотига ис-нод келтириб бүнга зришмочимисан?

— дебди бор баш чайқаб, — Қані мен билан юр-чи...

Ийгит чол болып күндеңдін үйледі. Күндеңдін үйледі. Құлғына даваларда бүлібиді. Шунда Ийгиттің юраги тақа-пұка бүлар-кан. Лекін оқсокол қар гал:

— Бу Ийгит ким, үйлінгиз? Нечук эр-гаштириб юрыбіз? — деб сұрашарқан. Шунда Ийгиттің юраги тақа-пұка бүлар-кан:

— Құрдингі, — дебди оқсокол. — Ил-дизнін үнтибасанда, деганимда ота-нинг киммегін, ким бүлганин, эл-юртта беадад яхшиліклар күлганин на-зарда туттан адым. Отанға мұносиб фар-занд бүлгін.

Шундан кейін Ийгит тазаррулар қи-либ, отаси сингари аллома бүліп етиш-

кан, юрт учун фидой бүлгана экан...

Илдиз бакувват бўлса дарахта аспа-зарар етмайди. Кессалар қайта ўсоверади. Худди шундай бизнинг маънавияти-ми ҳам кудратли ўқ илдизга ғажак, бу илдизнин азamat томирлари ҳалкимиз-орагига бориб тулашган...

Асрий қадриятлар деганды дархол кўз олдимизга Наврӯз байрами келиши табиий. Наврӯз буюк қадриятларимизнинг биргина кояси. Коя бўлганда ҳам азamat коя. Қадрият деганды ушбу сўзининг ўзагини ўйлайди. У «қадр» сўзидан олинган. Демак, қадриятларимизда оқибат, меҳр-муҳаббат, му-руват, шафқат, инсоф каби удумлар бор. Чамаси боз буларни унтиби қўяётганга ўхшаймиз. Сирасини айтганда (бирни ўнга пуллашни кўйтурайли) ёғга машина мойи — соларя қўшиб, сутта сув, қаймокча қатиқ аралаштириб сотиш одат тусиға кириб қолди. Бу жатто шайтоннинг ҳам етти ухлаб тушига кирмаган бўлса керак. Инсофизли шунчалик бўладими? Ҳинди бандаси, Аллоҳ кечиради. Умринг узок бўлгар Тобиб ака (шоиримиз) бир гап айтганда:

— Окоси, аввалилар ўзига тўк одамлар бечора ҳолларни күриш иборада. Ҳозирчики? Эҳсон килишдан олдин мухбир чакиради. Еқанин ушлайман, окоси.

Үйлаб ўйимнинг тагига етолмайман. Тириклик ҳаммага керак. Қадимда бир дие-натли одам топганини хайр қилар, кэр бўлса кешиб иборадар, мухтохларининг мушкулини осон килар экан. «Сал жамғармани ётиёт қилинг, эртани ўйлан, аҳал сизнинг бор-йўнингизга қараб келмайди», дейишса:

— Ўн метр оқлигим, иккى кулоч ерим тай-ин. Битта-битта қарзим — Аллоҳодан, ўзи берган жонига хиёнат қилмайман, — дер экан.

Шу одам Эски шахарда яшаб ўтган экан. Яқинда билдим.

«Ўнг қўлинг берганини чап кўлинг билма-син», деган нақд бор. Бу нақла амал қулиш қанчалар осону қанчалар кийин...

Илдизлар...

Шу сўзини ёздими, ўйланиб қолдим. Ҳал-қимиз, элнимизнинг ҳаёт дараҳтига умри-миз, ижодимиз, меҳнатимиз билан битта томир илдиз була оламиз? Бўла олсан қанини ёди! Энг буюк қадрият шу буларди!

Темур УБАЙДУЛО

Борингизни тортиши шубҳасиз. Б. Исмоилов мўйқаламига мансуб учкүр ҳаётот, тарихи во-кеалар, шунингдек замонавийлик ва «экзоти-ка» коришик ҳолда акс эттирилган «Кекса қизиқчи», «Олампано», «Африка», «Самарқанд», «Дарвеш», «Темурнинг аёллари», «Фалакиёт», «Жаллод оламдан ўтди» деб номланган асарлар, Д. Ҳамдамованинг «Дотор ва кумғонлар», «Қўзалар», «Кумғон ҳамда дўппилар» каби ра-нгтасвир ишлари ўз муаллифларининг дунёқа-раши, орзу-йўлари, фикр-тафаккурининг мав-лум бир курраларни намоён эттанилиги билан қадрли. Уларда ўзига хос тасаввир услуг мав-жуд эканлиги кўзга ташланниб туради...

Курғазмалар

Графика ва рангтасвирнинг турли соҳаларда дадил мўйқалам тебратайтган Бобур Исмоилов, Дилором Ҳамдамова, Райно Мирах-медова, Наталья Кучина, Лола Сайфий, Ирина Лисенко, Марина Стрельникова, Ольга Колесникова эришган ютуқлар ишботини билишни истасангиз, шу кунларда «Илком» театр студиясининг курғазмаси залиди намоиш этилалётган «Тадбиркор аёл» — Ўзбекистон ишбилар мон аёллари ассоциациясининг «Зумрад» ма-даният маркази ташаббуси билан ташкил этилган курғазмани томоша килинг. Курғазмадан жой олган М. Стрельникованинг нозик диди, салоҳиятидан сайқал топган, шойи матосига ҳушбўй смола инсон танасида адреналин сингари кўзга-түвчи гармон ишлаб чиқарилиши монеълик ҳам кила олар экан. Майлум бўлишича, ҳушбўй смоладан олинган май хосиласи ним коронги жойга кўпилса, инсон миёсигиди сеरкени безларидан бирини кўзгатар, у ўз навбатида тин-лантирувчи мелатонин гармо-нини ишлаб чиқара бошлар экан. Натижада инсон бутулий хотиржам холатга келиб, чукур ўйкуга кетиши ҳам мумкин экан. Фиръянлар давридаги мисрликлар сандал дараҳти майи ва ҳушбўй смола сингари мойлардан турли қоришималар яратишнан ҳам сир-асро-рини яхши билишган экан. Бундай қоришималар ибодатхона-лар қошидаги шифофоналарда тутилиб, беморлар турли азоблардан бир қадар фориг этилар экан. Ҳушбўй смоладан тайёрланган бундай тути-килар айни пайтда ҳаводаги турли микроб, бактерия ва па-разитларда ҳам кирон келти-рар экан.

Бахром ТОЖИЕВ

Борингизни тортиши шубҳасиз. Б. Исмоилов мўйқаламига мансуб учкүр ҳаётот, тарихи во-кеалар, шунингдек замонавийлик ва «экзоти-ка» коришик ҳолда акс эттирилган «Кекса қизиқчи», «Олампано», «Африка», «Самарқанд», «Дарвеш», «Темурнинг аёллари», «Фалакиёт», «Жаллод оламдан ўтди» деб номланган асарлар, Д. Ҳамдамованинг «Дотор ва кумғонлар», «Қўзалар», «Кумғон ҳамда дўппилар» каби ра-нгтасвир ишлари ўз муаллифларининг дунёқа-раши, орзу-йўлари, фикр-тафаккурининг мав-лум бир курраларни намоён эттанилиги билан қадрли. Уларда ўзига хос тасаввир услуг мав-жуд эканлиги кўзга ташланниб туради...

Курғазмалар

Графика ва рангтасвирнинг турли соҳаларда дадил мўйқалам тебратайтган Бобур Исмоилов, Дилором Ҳамдамова, Райно Мирах-медова, Наталья Кучина, Лола Сайфий, Ирина Лисенко, Марина Стрельникова, Ольга Колесникова эришган ютуқлар ишботини билишни истасангиз, шу кунларда «Илком» театр студиясининг курғазмаси залиди намоиш этилалётган «Тадбиркор аёл» — Ўзбекистон ишбилар мон аёллари ассоциациясининг «Зумрад» ма-даният маркази ташаббуси билан ташкил этилган курғазмани томоша килинг. Курғазмадан жой олган М. Стрельникованинг нозик диди, салоҳиятидан сайқал топган, шойи матосига ҳушбўй смола инсон танасида адреналин сингари кўзга-түвчи гармон ишлаб чиқарилиши монеълик ҳам кила олар экан. Майлум бўлишича, ҳушбўй смоладан олинган май хосиласи ним коронги жойга кўпилса, инсон миёсигиди сеरкени безларидан бирини кўзгатар, у ўз навбатида тин-лантирувчи мелатонин гармо-нини ишлаб чиқара бошлар экан. Натижада инсон бутулий хотиржам холатга келиб, чукур ўйкуга кетиши ҳам мумкин экан. Фиръянлар давридаги мисрликлар сандал дараҳти майи ва ҳушбўй смола сингари мойлардан турли қоришималар яратишнан ҳам сир-асро-рини яхши билишган экан. Бундай қоришималар ибодатхона-лар қошидаги шифофоналарда тутилиб, беморлар турли азоблардан бир қадар фориг этилар экан. Ҳушбўй смоладан тайёрланган бундай тути-килар айни пайтда ҳаводаги турли микроб, бактерия ва па-разитларда ҳам кирон келти-рар экан.

Бахром ТОЖИЕВ

Борингизни тортиши шубҳасиз. Б. Исмоилов мўйқаламига мансуб учкүр ҳаётот, тарихи во-кеалар, шунингдек замонавийлик ва «экзоти-ка» коришик ҳолда акс эттирилган «Кекса қизиқчи», «Олампано», «Африка», «Самарқанд», «Дарвеш», «Темурнинг аёллари», «Фалакиёт», «Жаллод оламдан ўтди» деб номланган асарлар, Д. Ҳамдамованинг «Дотор ва кумғонлар», «Қўзалар», «Кумғон ҳамда дўппилар» каби ра-нгтасвир ишлари ўз муаллифларининг дунёқа-раши, орзу-йўлари, фикр-тафаккурининг мав-лум бир курраларни намоён эттанилиги билан қадрли. Уларда ўзига хос тасаввир услуг мав-жуд эканлиги кўзга ташланниб туради...

Курғазмалар

Графика ва рангтасвирнинг турли соҳаларда дадил мўйқалам тебратайтган Бобур Исмоилов, Дилором Ҳамдамова, Райно Мирах-медова, Наталья Кучина, Лола Сайфий, Ирина Лисенко, Марина Стрельникова, Ольга Колесникова эришган ютуқлар ишботини билишни истасангиз, шу кунларда «Илком» театр студиясининг курғазмаси залиди намоиш этилалётган «Тадбиркор аёл» — Ўзбекистон ишбилар мон аёллари ассоциациясининг «Зумрад» ма-даният маркази ташаббуси билан ташкил этилган курғазмани томоша килинг. Курғазмадан жой олган М. Стрельникованинг нозик диди, салоҳиятидан сайқал топган, шойи матосига ҳушбўй смола инсон танасида адреналин сингари кўзга-түвчи гармон ишлаб чиқарилиши м

Қандлавлаги түйимли таомлардан бири ҳисобланади. У турганда барча ширинилларга жохат йўқ. Ҳомини карсилатиб ёйилса, мазаси худди оқ қандга ўхшаб кетади, пиширилгани эса ҳолванинг ўғинаси.

Ота-буваларимиз кадим замонлардан бери қандлавлагини жуда ёқтириб, илхос билан ургини экишган. Мўл хосил олишганда «Каттаги» нақ отнинг калласидек келади-я» деб бир-бирларига мақташар экан. Қандлавлаги роса ётилиб, шираға тўлғач, кузнинг охри, оқ қировда йиғиширилган, катта-катта ўраларга кўмишиб, қишичиқуичча ўндан турил хил таомлар, димламалар пиширишган. Ширасидан асалади ўшаш сап-сариқ шиннилар тайёрлашган.

Қандлавлаги димламасини тайёрлаш ва унинг ширасидан шинни олиш учунлик қийин эмас. Бунда ниҳоятда сергакли, укувлики талаб этилади. Ойим кечки овқатдан сўнг эринмай қандлавлаги пўчогини артиб, ўртача калинилкада худди бул-

ҲАМОН ШИФОБАХШ, МАЗАЛИ

зонга солардилар. Мўлжалга, кўра бир-икки коса сув кўйиб, сўнг ўчоққа қаттиқ саржин ўтин-тўнкалардан қалаб, ўт ёқардилар. Қозондаги қандлавлаги қайнаб, роса буғлангач, қопкогини маҳкамай ёлиб, оловни пасайтирадилар. Тонг отгунча қандлавлаги пишиб, бу билан шираси тагига оқди ва роса қайнаб, юкорида айтилган шинни хосил бўларкан. Қандлавлаги оқ тусдан тилларан тусга киради. Атайлаб тогорага кўтариб олини. Шираси коса, пиёлаларга сузилиб совитилгач, айнан ўша

нинг болалигидан бошлаб тишини мустаҳкамаб, милк, ич котиш, ошқозон-ичак, мадор куриши, хотиранинг заифлашиши, шамолаш каби касалинлардан сақлар экан. Ҳал-кимиз қандлавлаги қандлавлаги таомлигини йўқумли пайтларидан синаб кўришган. Тири мавжудот борки, бу неъмат туфайли озиқ-овқат таҳқислигини билмай, барча учун мемдага тегмайдиган, тўқ тутдиган таом ўнида хизмат этиб кетди. Ҳамон шифобахш, мазали.

Махмуд АХМЕДОВ.

ЮРАГИМ ТУРИДА АЗИЗ ДЎСТЛАРИМ

- ◆ Юрт обод бўлсин кулавер ҳашар, Бу эгуу ниятидир элга яратар.
- ◆ Яхширок ўйлагил кулимасдан олдин, Ҳар битта дақиқанг ўтлови олтин.
- ◆ Рӯннинг енгиллиги сабру қаноат, Бу улғи ҳижматни эслар ҳар саф.
- ◆ Рострӣ, меҳнатсевар тантси одамлар, Ишинга Барака, омад, бахт тилар.
- ◆ Ҳамиша хисса кўш эхирмонига, Эга бўй, халқиминг эхтиримига.
- ◆ Ота-ю онанинг хоки пойи бўй, Уларнинг зийнати ҳам чирой бўй.
- ◆ Юрагим тўрида эз дўстларим, Улар бор-йўқулур каму-кўстларим.
- ◆ Оналар ҳамиша азиз, мўътабар, Тез-тез сен улардан олиб тур ҳабар.
- ◆ Шабном томчиликдек бўлсин каломинг, Дилярга завъ берсин ўтли саломинг.
- ◆ Одамда бўлди сурат ва сийрат, Иккиси жам бўлса севингин факат.
- ◆ Оддий одамларга ҳурматим баланд, Аллома ахлига дилларим пайванд.
- ◆ Позида юрмоқли ахойиб хислат, Ўзни тоза тутмок инсоний одал.
- ◆ Пок бўлсан ҳамиша оруз ўйлида, Бахтинни толасан устоз кўлида.
- ◆ Китобга чин дидан кўйсанг илоҳо, Нодонлик дардидан айлагай ҳалос.
- ◆ Ким экса тупроқа мевали ниҳол, Дўстла биргалинида бахам кўтар бол.
- ◆ Кимки ошно бўлса куюк ошингта, Фаридроҳ яшасан келмас қошининг.
- ◆ Миллатнинг фарқи йўқ, инсон бўлсанг бас, Вижонни инсонни эл кипр ҳавас.
- ◆ Йиқига ёр хати нақд ярим дийдир, Согинига юракка кувон ва мадор.
- ◆ Кўйларга етказар ҳурмат, эҳтиром Мўътабар айлайди, мазмунли калом.

Сиддикжўя ШОШИЙ.

БИРГА ОШ ЕЙИШГАН

Катта базмада таниқи хонанда микрофон қаршиши келиб, иккى сатр шеър ўқиди:

Ақл ёр бўлсайди тарки ишк ёр этмасими,

Ихтиёр бўлсайди роҳат ихтиёр этмасими.

Ҳазрат Алишер Навоий!

Сўнг шу кўшик иккى этилди. Кўшикни айттиб бўлгандан кейин сўргига келиб ўтирган хонандадан шоғирдларидан бирни сўради:

— Кечириасиз, устоз, негадир Фузулий Газалини ҳазрат Навоийни кеб дэъон қилдингиз?

— Фузулий Навоийларни бир-бираидан ажратиб бўлмайди. Чунки улар ёшлигига чойхоналарда бирга ош еб катта бўлишган.

МЕНИ «ТИНЧИТМОҚЧИ»

Бир кишидан ўнинг якун дўсти сўради:

— Жуда ғамғин кўринасан, соглигинг яхшими, фарзандлар тинч-омони?

— Соглигингдан шикот қўймайман, фарзандларнинг ҳаммаси тинч-омон. Қизларимни оруз-ҳавас билан узатиб, жой-жойига кўйдим. Ўғилларни уйлантириб, ойлали, машинали, хөвли-жойли килиб тинчтим.

— Унда нога хафасан?

— Кексайб, куч-куватдан қолган чогимда молмулкимга эга бўлиш учун бу ноқобиб, очкўс фарзандлар энди мени «тинчимотки»,

«СҮОҚ» ЭМАС

Амри-маъруф нийхонига етгач, тингловчилардан бирни домлага савол берди:

— Ният билдиригандага кафтларингизни бирлаштириб, очиқ тутган ҳолда юзингизни силидингиз. Бундаги холатда фотиҳа тўкилиб кетмайдими?

— Хотиржам

бўлинг, бўтам, тўкимайди. Чунки, фотиха деган нарса сизга ўшшаган «сўук» эмас!

ЕЗДИРИБ ҚУЙ

Жамоа ўқжалигининг раиси ҳўжалик мудирини чақириб койиб кетди:

— Сенга қочаноча ақл ўргатаман, ўз ишинги билбўлсанг бўлмайдими?

— Нима бўлди, ҳўжайн?

— Текширишга келган комиссия «Мана бу тикон босган жой нима?» — деб сўради.

— Стадион демадингизми?

— Айтдим. Анови тол ёғочдан килингандарвозаларни кўрсатсан ҳам ишонмади. Гап шу.

— Ҳозир рассомни топиб, катта килиб «Стадион» деб ёзириб кўй!

МОШ БОЗОРНИНГ ЁНИДА

Наманғанилар қатиқ ичиши, тошкентликлар мосилим овқат истемол килишини хуш кўрадилар. Шунинг учун ҳоли орасида наманғаниларга «қатиқўлар», тошкентликларга «мошавахўлар» деган ибора бўшилди.

— Катиқ ичим келиб иккиси соатдан бери куидирб топа олмайпман, катиқ бозори кеарада?

— Етти ёшдан етимши ўшгача ҳамма биладиган шундай мосозинг ёнида.

— Кечириб чин дидан кўйсанг илоҳо, Нодонлик дардидан айлагай ҳалос.

— Ким экса тупроқа мевали ниҳол, Дўстла биргалинида бахам кўтар бол.

— Кимки ошно бўлса куюк ошингта, Фаридроҳ яшасан келмас қошининг.

— Миллатнинг фарқи йўқ, инсон бўлсанг бас, Вижонни инсонни эл кипр ҳавас.

— Йиқига ёр хати нақд ярим дийдир, Согинига юракка кувон ва мадор.

— Кўйларга етказар ҳурмат, эҳтиром Мўътабар айлайди, мазмунли калом.

Сиддикжўя ШОШИЙ.

Жаҳонда ким кўл, коллекционерлар кўп. Буларнинг баъзилари алоқа маркалари йигалар, баъзилари гуттурт кутиси, ёзув қоғозларин, яна баъзилари рассомлар асарларини йигадилар. Откриткалар, жонворлар расмлари, ўрмонлар кўринишлари, насторморт ва фотопортретлар йигувчилар анча-мунча топилади. Коллекционерлар орасида oddiy va қимматбахо тошларни йигуб юрувчилар ҳам оз эмаслигига амин бўлдик. Кўйидаги мисоллар бунга далил

— Академик X. M. Абдуллаевнинг шогирдларидан бирни бўлган геология-минералогия фанлари доктори, Республика хизмат кўрсатган фан арбоби, профессор Исимол Мирзохов кунларнинг бирда менга чўнгатидан силлиқланган тош парчани, олиб бериб томоша килинг, деб ундан дагар. Тошга тикилар эканман унинг бутун юзаси бўйлаб товланаётган оптин нуктларини кўрдим.

□ Академик X. M. Абдуллаевнинг шогирдларидан бирни бўлган геология-минералогия фанлари доктори, Республика хизмат кўрсатган фан арбоби, профессор Исимол Мирзохов кунларнинг бирда менга чўнгатидан силлиқланган тош парчани, олиб бериб томоша килинг, деб ундан дагар. Тошга тикилар эканман унинг бутун юзаси бўйлаб товланаётган оптин нуктларини кўрдим.

□ Санк-Петербурдаги илимий-таддикот геология-кирдирик музейи коллекциясидаги саксон мингдан ортиқ экспонатлар ичидаги Марказий Осиё мамлакатлари ерларда учрайдиган кўпдан қимматбахо тошлар — минералларини учратадиган. Салкам тўрт минг квадрат майдонни эгаллаган бу музей минералларни ўрганиши маркази ҳисобланади. Яшма, агат, тобилури, аметист, тутунсизмон квадр ва башкалардан ясалган турли экспонатлар нақадар гўзал товланиши билан томошабинлар диккатини тортади.

□ Эрмитажнинг уч милионга яқин экспонатларидан жуда катта қисмини қимматбахо ҳамда манзаралардан тошлардан ясалган бу наумалар оптинларни учратадиган кўпдан қимматбахо тошларни топланиши тортади.

□ Ҳар бир квадрат майдонни эгаллаган бу музей минералларни ўрганиши маркази ҳисобланади. Яшма, агат, тобилури, аметист, тутунсизмон квадр ва башкалардан ясалган турли экспонатлар нақадар гўзал товланиши билан томошабинлар диккатини тортади.

□ Ҳар бир квадрат майдонни эгаллаган бу музей минералларни ўрганиши маркази ҳисобланади. Яшма, агат, тобилури, аметист, тутунсизмон квадр ва башкалардан ясалган турли экспонатлар нақадар гўзал товланиши билан томошабинлар диккатини тортади.

□ Ҳар бир квадрат майдонни эгаллаган бу музей минералларни ўрганиши маркази ҳисобланади. Яшма, агат, тобилури, аметист, тутунсизмон квадр ва башкалардан ясалган турли экспонатлар нақадар гўзал товланиши билан томошабинлар диккатини тортади.

□ Ҳар бир квадрат майдонни эгаллаган бу музей минералларни ўрганиши маркази ҳисобланади. Яшма, агат, тобилури, аметист, тутунсизмон квадр ва башкалардан ясалган турли экспонатлар нақадар гўзал товланиши билан томошабинлар диккатини тортади.

□ Ҳар бир квадрат майдонни эгаллаган бу музей минералларни ўрганиши маркази ҳисобланади. Яшма, агат, тобилури, аметист, тутунсизмон квадр ва башкалардан ясалган турли экспонатлар нақадар гўзал товланиши билан томошабинлар диккатини тортади.

□ Ҳар бир квадрат майдонни эгаллаган бу музей минералларни ўрганиши маркази ҳисобланади. Яшма, агат, тобилури, аметист, тутунсизмон квадр ва башкалардан ясалган турли экспонатлар нақадар гўзал товланиши билан томошабинлар диккатини тортади.

□ Ҳар бир квадрат майдонни эгаллаган бу музей минералларни ўрганиши маркази ҳисобланади. Яшма, агат, тобилури, аметист, тутунсизмон квадр ва башкалардан ясалган турли экспонатлар нақадар гўзал товланиши билан томошабинлар диккатини тортади.

□ Ҳар бир квадрат майдонни эгаллаган бу музей минералларни ўрганиши маркази ҳисобланади. Яшма, агат, тобилури, аметист, тутунсизмон квадр ва башкалардан ясалган турли экспонатлар нақадар гўзал товланиши билан томошабинлар диккатини тортади.

□ Ҳар бир квадрат майдонни эгаллаган бу музей минералларни ўрганиши маркази ҳисобланади. Яшма, агат, тобилури, аметист, тутунсизмон квадр ва башкалардан ясалган турли экспонатлар нақадар гўзал товланиши билан томошабинлар диккатини тортади.

□ Ҳар бир квадрат майдонни эгаллаган бу музей минералларни ўрганиши маркази ҳисобланади. Яшма, агат, тобилури, аметист, тутунсизмон квадр ва башкалардан ясалган турли экспонатлар нақадар гўзал товланиши билан томошабинлар диккатини тортади.

□ Ҳар бир квадрат майдонни эгаллаган бу музей минералларни ўрганиши маркази ҳисобланади. Яшма, агат, тобилури, аметист, тутунсизмон квадр ва башкалар